

රාජ්‍ය සේවය ප්‍රතිසංස්කරණය
කිරීම සඳහා වන යෝජනා

One-Text Initiative

අධ්‍යයන පත්‍රිකා - 01

රාජ්‍ය සේවය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා වන යෝජනා

විධායකය - රාජ්‍ය සේවය

රාජ්‍ය සේවයේ පසුබිම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ IX පරිච්ඡේදයේ දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය සේවයට අදාළව විධිවිධාන සලසා තිබේ. රාජ්‍ය සේවය යනුවෙන් හඳින්වෙන්නේ රජය හෝ පවතින ආණ්ඩුව මගින් ජනතාවට ලබාදෙනු ලබන සුවිශේෂී සහ සහ වෘත්තීමය සේවාවන් ලබාදෙනු ලබන සේවා කණ්ඩායමයි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 61 (ඊ) වගන්තිය යටතේ මෙසේ සේවා ලබා දෙන රාජ්‍ය සේවකයා කවිද යන්න අර්ථ දක්වා තිබේ. රාජ්‍ය සේවකයින් බඳවා ගැනීම, උසස් වීම්, ස්ථාන මාරුවලට අදාළව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ද, ආයතන සංග්‍රහය මගින් හඳුන්වා දී ඇති රෙගුලාසි මගින් ද නියාමනය කරනු ලබයි.

ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය සේවය සේවා බාණ්ඩ 39ක් යටතේ වර්ගීකරණයට ලක් වී තිබේ. එයින් සේවා බාණ්ඩ 28ක් වෘත්තීමය සේවා ලෙස ද බාණ්ඩ 11ක් වෘත්තීමය නොවන සේවා ලෙස ද ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. ඉහත කී සේවාවන් සියල්ල විධායක මට්ටමින් පරිපාලනය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා පරිපාලන සේවාව පිහිටුවා තිබේ. එකී පරිපාලන සේවය මධ්‍යම රජයේ සහ පළාත් සහ සහ පළාත් පාලන ආයතන තුළ රාජ්‍ය විධායකය නියෝජනය කරනු ලබයි. ඔවුන්ගේ පත්කිරීම්, උසස්වීම් හා ස්ථාන මාරු කිරීම් රාජ්‍ය පරිපාලන කොමිෂන් සභාව විසින් නියාමනය කරනු ලබයි.

රාජ්‍ය සේවයේ මෙහෙවර

සංකල්පිකව ගත්කළ රාජ්‍ය සේවය, රාජ්‍ය සහ පුරවැසියා අතර පවතින සමාජ සම්මුතියේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බිහිවන රාජ්‍යයේ තවත් එක් උපාංගයක් වන්නේ ය. රාජ්‍ය සේවය විධායකයේ කොටසක් ලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ඇතුළත්කර ඇත්තේ එවන් පදනමකිනි.

ඒ අනුව රාජ්‍ය සේවය මගින් ආයෝජනය කරනු ලබන මෙහෙවර පහත සඳහන් ආකාරයට හඳුනාගත හැකිව තිබේ.

01. ජනතාවගේ සංවර්ධනයට ඇති අයිතිය පිළිගන්නා, එය තහවුරු කරන හා එම අයිතීන් පුළුල් කිරීමට කටයුතු කරන්නා වූ රාජ්‍ය මෙවලමක් ලෙස කටයුතු කිරීම.
02. ජනතාවගේ සංවර්ධන අවශ්‍යතා ඉටු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය පරිපාලනය කිරීමේ දී සංවර්ධන ප්‍රතිඵල අරමුණු කොටගෙන ක්‍රියා කිරීම.
03. ඉහතින් දැක්වෙන සංවර්ධන ප්‍රතිඵල නියාමනය හා කළමනාකරණය.
04. ජනතාවගේ සංවර්ධනයට ඇති අවස්ථා ඉටු කිරීම සඳහා අවස්ථා පිළිබඳ සමබ්මක් නිර්මාණය කිරීම.
05. ඇතිකරන ලද සංවර්ධන ප්‍රතිඵල නිරතුරුව විගණනයට ලක් කිරීම.
06. සංවර්ධන ක්‍රියාවලිය තුළ සඵලභාවය හා කාර්යක්ෂමතාවය ඇති කිරීම.

වර්ෂ 1996 සිටම ලංකාවේ පවතින රාජ්‍ය සේවය ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා විවිධ උත්සහයන් දරා තිබේ. එම උත්සහයන් වාර්ථා ලෙසට ඉදිරිපත් වී තිබේ. ඒ සියළු වාර්ථා තුළ දැක්වෙන නිර්දේශ පහත අරමුණු ජය ගැනීම සඳහා සිදුකර ඇති බව පෙනීයන්නේය.

01. රාජ්‍ය සේවය තුළ පවතින ව්‍යුහයන් ප්‍රතිසංස්කරණයට ලක් කිරීම. (Reorganization of public service structure)
02. රාජ්‍ය සේවය තුළ ක්‍රියාත්මක රාජ්‍ය සේවකයාගේ පැවැත්ම තාර්කික භාවයකට ගෙන ඒම. (Rationalization of Public sector carder)
03. රාජ්‍ය සේවය සඳහා ප්‍රතිඵල අරමුණු කර ගත් කළමනාකරණ විධික්‍රම සහ ක්‍රියාපටිපාටීන් හඳුන්වා දීම.

ඉහත අරමුණු ඔස්සේ සාකච්ඡාවට බඳුන් වී ඇති රාජ්‍යයේ ප්‍රධාන ව්‍යුහය වන්නේ,

- I. ජනාධිපති කාර්යාලයේ ප්‍රධාන මූලෝපායික ක්‍රියාවන් සමාලෝචනය කිරීම,
- II. කැබිනට් මණ්ඩලය හා අමාත්‍යාංශ මට්ටමින් සිදුවන ප්‍රතිපත්ති ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධීකරණය,
- III. රාජ්‍ය පරිපාලනය තුළ පවතින ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය, සේවා සැපයීම, (service Delivery) නියාමනය (Regulatory function) එකිනෙකින් වෙන් කිරීම
- IV. අමාත්‍යාංශ තුළට කාර්යක්ෂමතාවය ළඟාකරලීම සඳහා පවතින කාර්යය සාධනය (task) නැවත ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම (Re – alignment)
- V. ප්‍රතිඵල පාදක කළමනාකරණ සේවයක් හඳුන්වා දීම මගින් සම්පත් යෙදවුම් සමග නිශ්චිතව සඳහන් කරනු ලබන රාජ්‍ය සේවා නිමවුම් (දෙපාර්තමේන්තු හා රාජ්‍ය නිලධාරීන් අවධාරණය කරමින්) සමග බද්ධ කිරීම.

දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ පවතින ඉහත කී රාජ්‍ය සේවය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ කතිකාව අද වන විටත් යථාර්ථයක් වී නොමැත. ඒ නිසාම රාජ්‍ය සේවයේ ආයතනික හැකියාව හා රාජ්‍ය පරිපාලනයේ කාර්යක්ෂමතාව හා බලපෑම ඉහළ නංවනතාක්, ජනහිතවාදී රාජ්‍ය කරණයක් පිළිබඳ සිතුවිල්ල හුදු සිහිනයක් පමණක් වන්නේය. මෙම කටිකාව යථාර්ථයක් බවට පත්කළ හැකිවන්නේ රාජ්‍ය පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් අදාළ හරයන්, ව්‍යවස්ථාමය වගකීමක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය සේවයට හඳුන්වා දීමෙන් පමණකි. එසේ ව්‍යවස්ථාවෙන් වගකීම් ආරෝපණය කිරීමට අදාළ යෝජනා මෙසේ එළිදක්වන්නේ ය.

1.1 **One – Text Initiative (OTI)** ආයතනය විසින් රාජ්‍ය සේවය පිළිබඳව සඳහන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ IX වන පරිච්ඡේදය සංශෝධනය කරමින් සිදුකළ යුතු ප්‍රතිසංස්කරණයන් පිළිබඳව පහත යෝජනා ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. ඒ පිළිබඳව අවධානය යොමු කරමින් එය පදනම් යෝජනාවන් ලෙස සලකමින් ජනවාරි 25 වන දින සම්මන්ත්‍රණයේ සාකච්ඡාමය පසුබිම ගොඩනැගීම වඩාත් සුදුසු වනු ඇත.

1.2 එහි රාජ්‍ය සේවයේ ප්‍රධානීන් හා ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කළ යුතු යැයි 54 වගන්තිය මගින් සලසා ඇති ප්‍රතිපාදන පහත සඳහන් අයුරින් වෙනසකට ලක් කිරීම වඩාත් සුදුසු බව යෝජනා කරමු.

- I. ජනාධිපතිවරයා විසින් යෝජනා කරන ඉහල නිලධාරීන් (උදා: අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්) ව්‍යවස්ථාව මගින් නිශ්චිත කරන ලද නිර්ණායක මත තෝරාගත යුතුය.(ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය,විෂයානුබද්ධ පරිචය හා කාර්යක්ෂමතාවය වැනි නිර්ණායක පදනම් කරගෙන)
- II. එසේ යෝජනා කරනු ලබන නිලධාරීන් ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කිරීමේ දී රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව මගින් පැහැදිලි නිර්ණායක මත ගන්නා වූ තීරණයක් මගින් අනුමත කළයුතුව තිබේ.
- 1.3 55 වගන්තිය මගින් දක්වා ඇති පරිදි රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ පත්කිරීම්, මාරු කිරීම් හා සේවයෙන් පහ කිරීමේ බලය අමාත්‍ය මණ්ඩලය යටතට පැවරිය යුතුද එසේ නොමැතිනම් පැහැදිලි ක්‍රියා පටිපාටියක් යටතේ ස්වාධීන කොමිසමක් යටතට පත් කරන්නේ ද යන්න විමසා බැලිය යුතුව ඇත.

1.4 රාජ්‍ය සේවා කොමිසමට අදාළ යොජනා;

රාජ්‍ය පරිපාලන කොමිසම

රාජ්‍ය සේවය 1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාවට අනුව කැබිනට් මණ්ඩලය යටතට පත් කරන ලදුව එතැන් සිට අද දක්වා රාජ්‍ය සේවය පවත්වාගෙන යාමේ තර්කය වී ඇත්තේ කැබිනට් මණ්ඩලය පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු නිසා, රාජ්‍ය සේවකයන් අවසාන වශයෙන් කැබිනට් මණ්ඩලයට හා අමාත්‍යවරුන්ට වගකිව යුතු සේවයක් ලෙස පවත්වාගෙන යා යුතු බවයි.ඒ අනුව යමින් 1972 ව්‍යවස්ථාව මගින් 1946 සිට පැවති රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව අහෝසි කොට රාජ්‍ය සේවකයන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම හා ස්ථාන මාරු කිරීම කැබිනට්ටුවේ බලයක් ලෙස පිළිගන්නට යෙදුනි.කෙසේ නමුත් 1978 ව්‍යවස්ථාව මගින් නැවතත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව හඳුන්වා දුන් නමුත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව කැබිනට් මණ්ඩලයේ බලතල අහිනියොජනය කරන ලද ආයතනයක් ලෙස ක්‍රියා කිරීමට පමනක් බලතල ප්‍රධානය කරන ලදී.ඒ අනුව දැනට ක්‍රියත්මක රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව ක්‍රියාත්මක වන්නේ රාජ්‍ය සේවකයන්ගේ පත් කිරීම,උසස්වීම් හා ස්ථාන මාරු සිදු කිරීමේ දී කැබිනට් මණ්ඩලයට පහසුකම් සපයන ආයතනයක් වශයෙන් පමණකි.ඒ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 54,55(2) ව්‍යවස්ථා මගින් කැබිනට්ටුව මගින් පරිපාලනය වන රාජ්‍ය සේවකයන් සහ එසේ නොවන රාජ්‍ය සේවකයන් ලෙස විභේදනය දක්වා කැබිනට්ටුවේ පරිපාලනයට යටත් නොවන රාජ්‍ය සේවකයින් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම යටතට පත්කොට තිබේ.ඒ අනුව අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරු සහ ආයතන ප්‍රධානීන් තවමත් පාලනය කරනු ලබන්නේ කැබිනට් මණ්ඩලය විසිනි.එසේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 59 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් කැබිනට් මණ්ඩලයට රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ තීරණයක් අත්හිටු වීමේ බලතල පවතී.

17 වන සංශෝධනය හා 19 වන සංශෝධනය මගින් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම ස්වාධීන කොමිසමක් ලෙස ස්ථාපනය කරනු ලැබුවද, ඒ මත කැබිනට් මණ්ඩලය සතු බලතල තුලනයට හා සංවරණයට ලක් කිරීමට අපොහොසත් වී තිබේ.

එසේම පළාත් සභා සේවය තුළ ක්‍රියාත්මක රාජ්‍ය සේවකයින්,රාජ්‍ය මණ්ඩල,සංස්ථා, හා සමාගම් සේවකයින් ද කොමිසමේ බලයට යටත් නොවන්නේය.එසේම

අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරු ජනාධිපති පත් කරනු ලබන අතර, ආයතන ප්‍රධානීන් අමාත්‍යවරුන් විසින් පත් කරනු ලබයි. එසින් පෙනී යන්නේ රාජ්‍ය සේවයේ නියුතු විශාල සංඛ්‍යාවක් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ පරිපාලනයට පිටතින් ක්‍රියාත්මක වන බවයි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 52(7) වගන්තියට අනුව පෙනී යන්නේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට ප්‍රතිපත්තිමය තීන්දු ගත නොහැකි බවය. (නමුත් ඕස්ට්‍රේලියානු රාජ්‍ය සේවා කොමිසමට ප්‍රතිපත්තිමය තීන්දු පවා ගත හැකිව තිබේ) ඒ අනුව බලන කළ ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය සේවා කොමිසන් සභාව ක්‍රියාත්මක වන්නේ උපදේශණ සභාවක් ලෙස පමණකි. 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් පිහිටුවීමට අවසර ලබා දී ඇති නමුත් එම පළාත් කොමිෂන් වල බලතල ද ජාතික රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ බල සීමාවේ රඳවමින් අවසාන වශයෙන් එය ආණ්ඩුකාරවරයාගේ උපදේශක කමිටුවක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වනු ලබයි.

එම නිසා රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ බලතල පහත සඳහන් ආකාරයට සංශෝධනයට ලක්විය යුතුව තිබේ.

1. රාජ්‍ය සේවා කොමිසම, කැබිනට් මණ්ඩලයේ බලතල අහිනියෝජනය කොට ඇති උපදේශක සභාවක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වීම වෙනසකට ලක් කිරීම.
2. රාජ්‍ය සේවා කොමිසම විධායක ආයතනයක් බවට පත් කරමින් පත් කිරීම්, උසස්වීම් සහ ස්ථාන මාරු ක්‍රියාත්මක කිරීම, මූල්‍ය ස්වාධීනත්වය, පාර්ලිමේන්තුවට හා පුරවැසියන්ට වෙත වෙනම වගවීම් ඇති කිරීම, දූෂණයට හා අක්‍රමිකතාවලට එරෙහි වීම, රාජ්‍ය සේවකයන්ගේ ආචාර ධර්ම ගොඩනැගීමට අදාළ ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමේ බලය ලබා දීම හා එහිලා රාජ්‍ය පරිපාලන අමාත්‍යාංශය හා රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ බලතල අතර විභේදනය කිරීම.
3. අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරු පත් කිරීමේ ජනාධිපති බලය හා ආයතන ප්‍රධානීන් පත් කිරීමේ අමාත්‍යවරු සතු බලය, ස්ථාන මාරු සඳහා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශමත පත් කිරීම, ඒ සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය වගකීමක් ආරෝපණය කිරීම.
4. රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ කටයුතු අධීක්ෂණය සඳහා පාර්ලිමේන්තු ආංශික කාරක සභාවක් පත් කිරීම හා එම කාරක සභාව මගින් කොමිසමේ කටයුතු වාර්ෂිකව අධීක්ෂණය කිරීම
5. රාජ්‍ය සේවා කොමිසමට පරිපාලනමය හා මූල්‍ය ස්වාධීනත්වයක් ලබා දීම.

1.5 සෑම අමාත්‍යාංශයකටම යටත් රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ සේවාවන් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා පාර්ලිමේන්තු අධීක්ෂණ කමිටුවක් පිහිටුවීම සුදුසු වන අතර එම කමිටුවට පුරවැසි පෙත්සම් ඉදිරිපත් කිරීමේ බලය දානය කළ යුතුව තිබේ. එසේම අදාළ කමිටුවට පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී වරුන්ට අමතරව විශේෂඥයන් කැඳවීමේ බලය කථානායකවරයාට ලබා දීම වඩාත් සාධනීය වනු ඇත. (ව්‍යවස්ථාවේ අනුමැතියට

යටත්ව) උදා. ස්වීඩන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව, The Risksdag Act, 4 වන පරිච්ඡේදය 4.2 වගන්තිය)

- 1.6 සෑම අමාත්‍යාංශයකටම කාලීන රාජ්‍ය සංවිධාන ආකෘතියක් හඳුන්වා දී රාජකාරී ආකෘතියක් (Functional format) වෙනුවට ව්‍යාපෘති ආකෘතියක් (Project format) මත ප්‍රතිඵල ජනනය කිරීම සඳහා කාර්ය සාධන දර්ශක හඳුන්වාදීම ද අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයෙකු සතු වගකීම ව්‍යවස්ථාමය වගකීමක් ආරෝපනය කිරීම කෙරෙහි සලකා බලිය යුතුව ඇත. එම වගකීම සමාජ සම්මුතියේ කොටසක් ලෙස වනු ඇත.
- 1.7 මුදල් අමාත්‍යාංශය හා මහා භාණ්ඩාගාරය අමාත්‍යාංශ ප්‍රධානීන් දෙදෙනෙකු විසින් වෙන වෙනම පාලය කළ යුතු බවත් එම ප්‍රධානීන් දෙදෙනා සමග මහ බැංකුවේ අධිපති හා මූල්‍ය මණ්ඩලය අතර පවත්වා ගත යුතු තීරස් ආයතනික සම්බන්ධතාවය ව්‍යවස්ථාව මගින්ම නිශ්චය කොට ප්‍රකාශයට පත් කිරීම වඩාත් සුදුසු වනු ඇත.
- 1.8 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින්ම රාජ්‍ය සේවය සඳහා මූලික කාර්ය සාධන දර්ශක (Key Performance Indicators) හඳුන්වා දීම අවධාරණය කොට එම කාර්යය ඉටු කිරීම සඳහා පාර්ලිමේන්තු පනතකින් ජාතික කාර්ය සාධන අධිකාරියක් පිහිටුවීමට නියම කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමුකළ යුතුව ඇත.
- 1.9 ඉහත ජාතික කාර්ය සාධන අධිකාරිය, විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුව සමග තීරස් ආයතනික සම්බන්ධතාවයක් ඇති කොට සමාජ විගණනයන් (Social audit) පැවැත්වීමේ වගකීම ජාතික කාර්යසාධන අධිකාරියට සහ විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවට සාමූහික වගකීමක් ලෙස ආරෝපණය කිරීම සුදුසු වන අතර එම වගකීම ක්‍රියාත්මක කරලීම සඳහා නව පනතක් ආණ්ඩුවේ කාර්ය සාධනය හා ප්‍රතිපල පනත ලෙස හඳුන්වා දීම වඩාත් සාධනීය වනු ඇත. මෙම යෝජනාවට අනුරූප ප්‍රතිපත්තිය හා ක්‍රියා පටිපාටිය පිළිබඳව වැඩිදුර අධ්‍යයන සඳහා බලන්න : 1990 දී ඇමරිකානු කොංග්‍රසය ඉදිරිපත් කළ Government Performance and Results Act සහ ඉන් පසුව නව පනතක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ GPRA Modernization Act 2010.
- 1.10 රාජ්‍ය සේවය තුළ පවතින ගිණුම් කටයුතු (මූල්‍ය හා සමාජමය) නිසි වගවීමකින් පවත්වාගෙන යාම පහසු කරනු වස් රාජ්‍ය සේවය නියාමනය කිරීම සඳහා විගණක සේවා කොමිසම ද (Audit Service Commission) හා ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම ද නැවත පිහිටුවාලීම , එසේම එම ආයතන කාර්යක්ෂමව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා නිසි ක්‍රමවේදයක්, කාර්ය පටිපාටියක් හඳුන්වා දීමට යෝජනා ගෙනෙන්නෙමු.
- 1.11 පාර්ලිමේන්තු ගිණුම් කාරක කමිටුව (COPA), පොදු ව්‍යාපාර කමිටුව (COPE) මගින් හඳුනාගන්නා මහජන වැරදි (public wrongs) පිළිබඳව විභාග කිරීමටද, විගණකාධිපති හා ප්‍රසම්පාදන කොමිසම විසින් හඳුනාගන්නා ගිණුම්ගත වැරදි විභාග කිරීම සඳහා ගිණුම් පිළිබඳ අධිකරණයක් හඳුන්වාදීමට යෝජනාකරයි. මේ සඳහා අධිකරණ සංවිධාන පනත සංශෝධනය කළ යුතු අතර , අදාළ වැරදි ව්‍යවස්ථාපිත වැරදි (statutory offenses) ලෙස හඳුන්වාදෙන පනතක් මෙහිලා ස්ථාපිත කෙරෙන ව්‍යවස්ථාපිත බලය යටතේ හඳුන්වාදීම වඩාත් සාධනීය වනු ඇත. ඒ යටතේ මූල්‍ය අපරාධ විමර්ශන ඒකකයක් ද පිහිටුවීමටද යෝජනා කර සිටී.
- 1.12 දැනට ක්‍රියාත්මක වන පාර්ලිමේන්තු කටයුතු පිළිබඳ ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා සතු බලතල සංශෝධනය කොට පවතින බලතල වලට අමතරව Public Protector යන තනතුර ස්ථාපිත කිරීමට යෝජනා කරයි. මෙම තනතුර ව්‍යවස්ථාපිතව තහවුරු කොට

පනතක් මගින් බලතල හඳුන්වාදීමට යෝජනා කර සිටී. එම බලතල වන්නේ රාජ්‍ය සේවය, රාජ්‍ය පරිපාලනය, කොමිෂන් සභාවක්, රාජ්‍යයේ අවයවයක් මගින් සිදුවූ අකටයුත්තක් පිළිබඳව පුරවැසියකු විසින් සිදු කරන පැමිණිල්ලක් මත ස්වාධීන පරීක්ෂණයක් සිදුකිරීමට ඇති බලයයි. මේ සම්බන්ධයෙන් දකුණු අප්‍රිකානු ව්‍යවස්ථාවේ 182 වගන්තිය වැඩිදුරටත් අධ්‍යයනය කිරීම වැදගත් වනු ඇත.

182 වගන්තිය

Functions of public Protector

- (1) The Public Protector has the power, as regulated by national legislation-
 - a) To investigate any conduct in state affairs, or in the public administration in any sphere on government, that is alleged or suspected to be improper or to result in any impropriety or prejudice.
 - b) To report on that conduct; and
 - c) To take appropriate remedial action
- (2) The public protector has the additional power and functions prescribed by national legislation.
- (3) The public protector may not investigate court decisions.
- (4) The public protector must be accessible to all persons and communities.
- (5) Any report issued by the public protector must be open to the public unless exceptional circumstances, to be determined in terms of national legislation, require that a report be kept confidential.

Tenure

183. The public protector is appointed for a non-renewable period of seven years.

2. දේශීය සම්පත් පරිපාලනය කිරීම තුළද නීති සම්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ සාකච්ඡාමය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය තහවුරු කරමින් සහභාගීත්ව සංවර්ධන හා ප්‍රතිපල කේන්ද්‍ර කරගත් සංවර්ධන සැලසුම් කරණය සඳහා ව්‍යවස්ථාදායක ක්‍රියාවලිය පුළුල් කිරීම.

2.1 රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ සේවාවන් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා පාර්ලිමේන්තු අධීක්ෂණ කමිටුවක් පිහිටුවීමට හා එම කමිටු සඳහා පුරවැසියන්ට හා විශේෂඥයින්ට සහභාගී කරවීමට කථානායකවරයාට මෙම පරිච්ඡේදය යටතේ බලය දානය කිරීමට යෝජනා කරයි. (සංකල්පය - Deliberative Democracy)

2.2 පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී වරුන්ගේ සහ සිය ඥාතීන්ගේ වත්කම් ප්‍රකාශ කිරීමට අදාළ වගකීම 66 හා 67 වගන්ති යටතේ ව්‍යවස්ථාගත කිරීමටත්, එම ව්‍යවස්ථාපිත වගකීම උල්ලංඝනය වූ කල්හි ගතයුතු ක්‍රියා මාර්ග වත්කම් හා වගකීම් පිළිබඳ 1988 අංක 78 දරන පනත හා පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද හා බලතල පනත සංශෝධනය කිරීමටත් යෝජනා කිරීම වැදගත් වේ. මේ පිළිබඳව ඇතිකරගන්නා සංවාදයක දී භාවිතා කිරීම සඳහා ඊට අදාළ ඉන්දියානු ප්‍රතිපාදනය පහතින් සඳහන් කරනු ලබයි. THE REPRESENTATION OF THE PEOPLE ACT, 1951 මගින් වත්කම් ප්‍රකාශ කිරීමට අදාළ ප්‍රතිපාදන සකස් කරන්නේ මෙලෙසටය.

75A. Declaration of assets and liabilities. - (1) Every elected candidates for a Houses of parliament shall, within ninety days from the date on which he makes and subscribes as an oath or affirmation, according to the form set out for the purpose in the Third Schedule to the Constitution, for taking his seat in either House of Parliament, furnish the information, relating to_

- i. The movable and immovable property of which he, his spouse and his dependent children are jointly owners or beneficiaries;
- ii. His liabilities to any public financial institution; and
- iii. His liabilities to the Central Government or the State Government,

(2) The information under sub – section (1) shall be furnished in such form and in such manner as may be prescribed in the rules made under sub – section (3).

(5) The Chairman of the Council of States or the Speaker of the House of the people, as the case may be, may direct that any wilful contravention of the rules made under sub – section(3)

By an elected candidate for a House of Parliament referred to in sub – section (1) may be dealt with in the same manner as a breach of privilege of the Council of State or the House of the People, as the case may be.

3. රාජ්‍ය ගිණුම්කරණය මෙන්ම ගිණුම් ක්‍රියාවලිය හා රාජ්‍ය සම්පත් පරිහරණය කිරීමේ දී අවම වශයෙන් පවත්වා ගතයුතු පාරදෘෂ්‍ය භාවය හා වගවීම තහවුරු කිරීම උදෙසා මෙරට අධිකරණ ක්‍රියාවලිය භාවිතා කිරීම.

3.1 අභියාචනාධිකරණය සතු නව අධිකරණ බලයක් ලෙස රාජ්‍ය ගිණුම් අධිකරණ බලය හඳුන්වා දීම.

3.2 ශ්‍රේණිධාධිකරණයේ ව්‍යවස්ථා අර්ථ නිරූපනය සඳහා විශේෂ අධිකරණයක් පිහිටුවීම,අභියාචනාධිකරණය පළාත් සඳහා අභිනියෝජනය,මානව හිමිකම් නඩු පිළිබඳව, හා තවත් අධිකරණ බලයන් එම අධිකරණයට ලබා දීමට යෝජනා කිරීම වැදගත් වේ.

4. දේශීය සම්පත් පරිපාලනය කිරීම

4.1 රටක විධායකය කිසියම් නිශ්චිත ධුර කාලයක් සඳහා ජනතාව වෙනුවෙන් භාරයක් ලෙස පාලන බලය හොබවයි. එම කාලය තුළ රටක සමස්ථ අනාගත පරපුරටම අයත් දේශීය සම්පත් පිළිබඳව තීරණ ගැනීමේ බලය ඔවුන්ට හිමිවේ.එම බලය ක්‍රියාවට නැංවීමේ දී අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳව ප්‍රතිපාදන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළින් පැහැදිලිව දැක්වීම දේශීය සම්පත් අනාගත පරපුර වෙනුවෙන් තිරසාර ලෙස භාවිත කිරීම සඳහා අනිශ්චය වැදගත් වේ.ඒ අනුව දේශීය සම්පත් ජනතාවගේ යහපත තකා භාවිත කිරීම වෙනුවෙන් නෛතික වගකීමක් නිර්මාණය කිරීම කල යුතුව ඇත.දේශීය සම්පත් පිළිබඳව තීරණ ගැනීමේ දී පාරදෘශ්‍ය භාවය ආරක්ෂා වන අයුරින් තීරණ ගැනීම සහතික කිරීම සඳහා ඉහත ආකාරයේ නෛතික වගකීමක් නිර්මාණය කිරීම අවශ්‍ය වේ.ඒ සඳහා පහත යෝජනා ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

4.2 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවීමේ මූලධර්ම හා යුතුකම් යටතේ එහි 27 (14) යටතේ දැක්වෙන “ජනතාවගේ යහපත තකා රජය විසින් පරිසරය ආරක්ෂා කොට සුරක්ෂිත කොට වැඩි දියුණු කල යුත්තේය.” යන, දැනට නෛතික වගකීමක් නොවන ප්‍රතිපාදනය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය වගකීමක් බවට පරිවර්තනය කිරීමට යෝජනා කිරීම වඩාත් සුදුසු වේ.

4.3 **මූලික මූලධර්ම** එදිරිව **කර්මාන්ත සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය** (එප්පාවල නඩුව) සහ **සුගතපාල මෙන්ඩිස්** එදිරිව **වන්දිකා කුමාරතුංග** (Water’s Edge) නඩුව හිදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ලබාදුන් තීන්දුව අනුව යමින්, රාජ්‍ය / දේශීය සම්පත් කළමනාකරණයට අදාළ රාජ්‍ය වගකීම ව්‍යවස්ථාගත කිරීමට යෝජනා කරනු ලබයි. එහිදී,

- i. රාජ්‍යයක ආර්ථික සංවර්ධන අවශ්‍යතා සහ තිරසර සංවර්ධන අවශ්‍යතා අතර සමතුලිතභාවයක් පවත්වා ගෙන යාම සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ රියෝද ජනයිට් රෝ ප්‍රඥප්තියේ සඳහන් මූලධර්මය හා ස්ටොක්හෝම් ප්‍රඥප්තියේ සඳහන් වන මූලධර්මයට හෝ ඒවායේ හරයන්ට එකඟතාවන්ට පිළිගැනීම ලබාදීමට යෝජනා කර සිටී. එම ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදනය මත පාර්ලිමේන්තු පනතක් මගින් පරිසරය හා සංවර්ධනය අතර සමතුලිතතාවයක් ඇති කිරීමේ විධිවිධාන හඳුන්වාදීමට යෝජනා කර සිටී.
- ii. ඉහත ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපත්තිය මත පිහිටා විධායකය විසින්, ජාත්‍යන්තර ද්වි පාර්ශවික හෝ බහු පාර්ශවීය වෙළඳ ගිවිසුම් වලට එළඹීමේදී
 - a. දැනට 157 වගන්තිය යටතේ ජනාධිපතිවරයාට එවැනි ගිවිසුම් වලට එළඹීමේ දී ලබා දී ඇති අසීමිත අභිමතානුසාරී බලය, කාල වකවානු හා අනාගත පරම්පරාවේ භාරකරු (Public Trust) නියාය මත තුලනයට හා සංවරණයට ලක්කිරීමට යෝජනා කරයි.
 - b. එසේ ඇතුළත් වන ඕනෑම ගිවිසුමක් පාර්ලිමේන්තුවට සහාගත කිරීමත් ඒ පිළිබඳව විවාදයක් පැවැත්වීමත් අනිවාර්ය කළයුතුව තිබේ.

5. ජාත්‍යන්තර ගිවිසුම් වලට එළඹීමේ දී මෙරට විධායකයේ සහ ව්‍යවස්ථාදායකයේ කාර්යභාරය.

5.1 රටක් ජාත්‍යන්තර ගිවිසුම් සඳහා එළඹීමේ දී ඒ සඳහා විනිවිධ භාවයෙන් යුතු ක්‍රමවේදයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන මගින් සඳහන් කිරීම අනිශ්‍ය වැදගත් වේ.වසර 05ක කාලයකට රජයක් භාරකාරත්වය දරණ විධායකය විසින් එළඹෙන ගිවිසුම් සමස්ථ රටේම ඉදිරි පරම්පරාවේ අනාගතය සම්බන්ධව

තීරණාත්මකව බලපානු ලබයි.එම නිසා ජාත්‍යන්තර ගිවිසුම්වලට එළඹීමේ දී අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රියාමාර්ගයන් පිළිබඳව ප්‍රතිපාදන රටේ මූලික නීතිය තුළට ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය වන අතර ඒ සඳහා දැනට ඒ පිළිබඳව කටයුතු කර ඇති විදේශ ව්‍යවස්ථාවන් හි ආදර්ශය අපට ලබාගත හැකිය.

5.2 දැනට පවතින අන්තර් ජාතික ගිවිසුම් හා සම්මුතිවලට අදාළ ප්‍රතිපාදන විස්තීර්ණව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ දැක්විය යුතුව තිබේ.ඒ සම්බන්ධයෙන් අපට ගුරුකොට ගත හැක්කේ දකුණු අප්‍රිකානු ව්‍යවස්ථාවේ 14 පරිච්ඡේදයේ දැක්වෙන 231,232, හා 233 වගන්තිය යි. එම වගන්ති මෙලෙස උපුටා දක්වමු.

International Agreements:

231

- 1) The negotiation and signing of international agreements is the responsibility of the national executive.
- 2) An international agreement binds the republic only after it has been approved by the national assembly, and the national council of provinces, unless it is an agreement reared to in submission (3)
- 3) An international agreement of a technical, administrative or executive nature, or an agreement which does not require aimer ratification or accession, entered into by the national executive, bind the republic without approval by the National assembly and the national council of provinces, but must be tabled in the assembly and the council within reasonable time.
- 4) Any international agreement become law in the republic when it is enhanced in law by national legislation: but a self-executing provisions of an agreement that has been approved by parliament is law in the republic unless it is inconsistent with the constitution or act in parliament.

Customary International Law

232. Customary international law is law in the republic unless it is inconsistent with the constitution or an act of parliament.

Application of International Law

233. When interpreting any legislation, every court must prefer any reasonable interpretation of the legislation that is consistent with international law over any alternative interpretation that is inconsistent with international law.

ඉහත සඳහන් කරුණු පදනමක් ලෙස ගෙන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණය තුළ රාජ්‍ය මූල්‍ය සහ රාජ්‍ය සේවය යන පරිච්ඡේද සඳහා වඩාත් සුදුසු ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා පිළිබඳව සාකච්ඡාවට බඳුන් කිරීම සම්මන්ත්‍රණයේ ප්‍රධාන අරමුණ බව කාරුණිකව සලකන්න.

පර්යේෂණ ඒකකය

One – Text Initiative (OTI)